

TÜRKİYE'DE İRKÇILIK OLUR MU?

Aydınlık Gazetesi, 21 Aralık 2013

Yıldırım Koç

T.Özal 1993 yılında Kırgızistan'a gittiğinde bir ozan tarafından, "at üstünde ve çekik gözlü gittiniz; uçakla ve mavi gözlü geri geldiniz" biçiminde karşılanmış (Roy, O., *Yeni Orta Asya, Ya da Ulusların İmal Edilişi*, Metis Yay., İstanbul, 2000, s.262).

Bu değişimin bir nedeni binlerce yıldır bu topraklarda yaşayan, başka ülkelerde uğradıkları haksızlıklar nedeniyle bu topraklara sığınarak canını kurtaran ve savaşlarda esir alınan insanlarla kaynaşılmasıdır.

Diğer bir neden, devşirme sistemidir.

Bugünkü Atalarımızdan Bir Bölümü Devşirilen Gençler

Bu konuda temel kaynak, İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları, Acemi Ocağı ve Yeniçeri Ocağı* (Ankara, 1984) kitabıdır. Ayrıca, Godfrey Goodwin'in *Yeniçeriler* (İstanbul, 2001) kitabında da bu konuda önemli bilgiler vardır.

Kapıkulları, Osmanlı'nın sürekli ordusu ve devleti yöneten kadrolardı. Sürekli ordudan emekliye ayrılanlar da devletin temsilcileri olarak belirli bölgelerin vergisini topluyorlar, bu vergiyle asker yetiştirip besliyorlar ve savaş çıktığında bu askerlerle birlikte savaşa katılıyorlardı.

Kapıkullarının kaynağı acemi ocağıydı. Acemi ocağının insan kaynağı ise, Osmanlı'nın ilk dönemlerinde pençik oğlanlarıydı. Pençik oğlanları, savaşlarda alınan esirlerin beşte biriydi. Bunlar "az bir bedel mukabilinde Osmanlı hudutları dahilindeki çiftçilerin hizmetlerine" verilirdi. "Ben padişah kuluyum, diye çiftlik sahibine kafa tutmayarak hizmet etmesi" için de, çiftçiye küçük bir bedel karşılığında satılmış gibi yapıldı. Aynı uygulama daha sonraki yıllarda devşirmeler için de uygulandı.

Acemi ocağının ikinci kaynağı, devşirmelerdi. İhtiyaca göre, üç, beş ve bazen daha uzun bir zaman aralıklarıyla önceleri Rumeli'de yaşayan Hıristiyan halktan her 40 hane için bir oğlan çocuk devşirilirdi. İlk başlarda, bugünkü Arnavutluk, Yunanistan, Adalar ve Bulgaristan'dan devşirme alınıyordu. Daha sonraki yıllarda, Sırbistan, Bosna-Hersek ve Macaristan'dan da devşirme alındı. Aynı süreçte, Rumeli'deki Müslümanlardan ve Anadolu'daki Hıristiyanlardan da erkek çocuk devşirmesi yapıldı. Çocuklar, 8-15 ve bazen de 20 yaşına kadar devşirilirdi.

Devşirilen çocuk, İslamiyeti, Türkçeyi ve adetleri öğrendikten sonra, acemi ocağına giriyordu. Buradan da, yeteneklerine göre, asker veya devlet görevlisi olup, en üst düzeylere kadar yükselebiliyordu. Bu çocukların geçmişleriyle tüm ilişkileri koparılıyordu. Yeniçeri olanlar, emekliliğe kadar evlenme hakkına sahip değildi. Kapıkulu, her açıdan devlete bağlıydı. Görev yaptığı yerin halkıyla ilişkisi asgari düzeydeydi.

Kültür Zenginliğimizin Kökleri

Devşirme uygulaması, 15, 16 ve 17. yüzyıllarda 250 yıl kadar sistemli bir biçimde uygulandı.

Bu uygulama sürecinde devşirilen toplam çocuk sayısına ilişkin toplu veri yok. Ancak, bazı yıllara ilişkin veriler var. Örneğin, 1515 yılında yalnızca Bosna ve Saraybosna'dan 1000 Müslüman devşirilmiş. 1573 yılında Balkanlar ve Anadolu'dan devşirilen çocuk sayısı 8000. Evliya Çelebi de her yedi yılda bir 8000 çocuğun devşirildiğinden söz ediyor. 1673 yılında yalnızca Yunanistan'da 3000 çocuk devşirilmiş. 250 yıl boyunca 4-7 yıllık dönemlerde 7-8 bin çocuğun devşirildiği düşünülürse, o zamanki Osmanlı nüfusu içinde önemli bir rakama ulaşılmaktadır. Bunlara, savaşta alınan esirler ile başka ülkelerdeki baskılardan kaçarak Osmanlı'ya sığınanlar ve daha önceden bu topraklarda yaşayanlar da eklenirse, Anadolu'nun nasıl bir karışım yaşadığı ortaya çıkacaktır.